

Bankovní unie

FIPR – Evropské finanční právo

přednáška 15.3.2017

Obsah dnešní přednášky

- Bankovní unie – koncept a příčiny
- Oblast regulace
- Jednotlivé pilíře
- diskuze

Bankovní unie - pojem

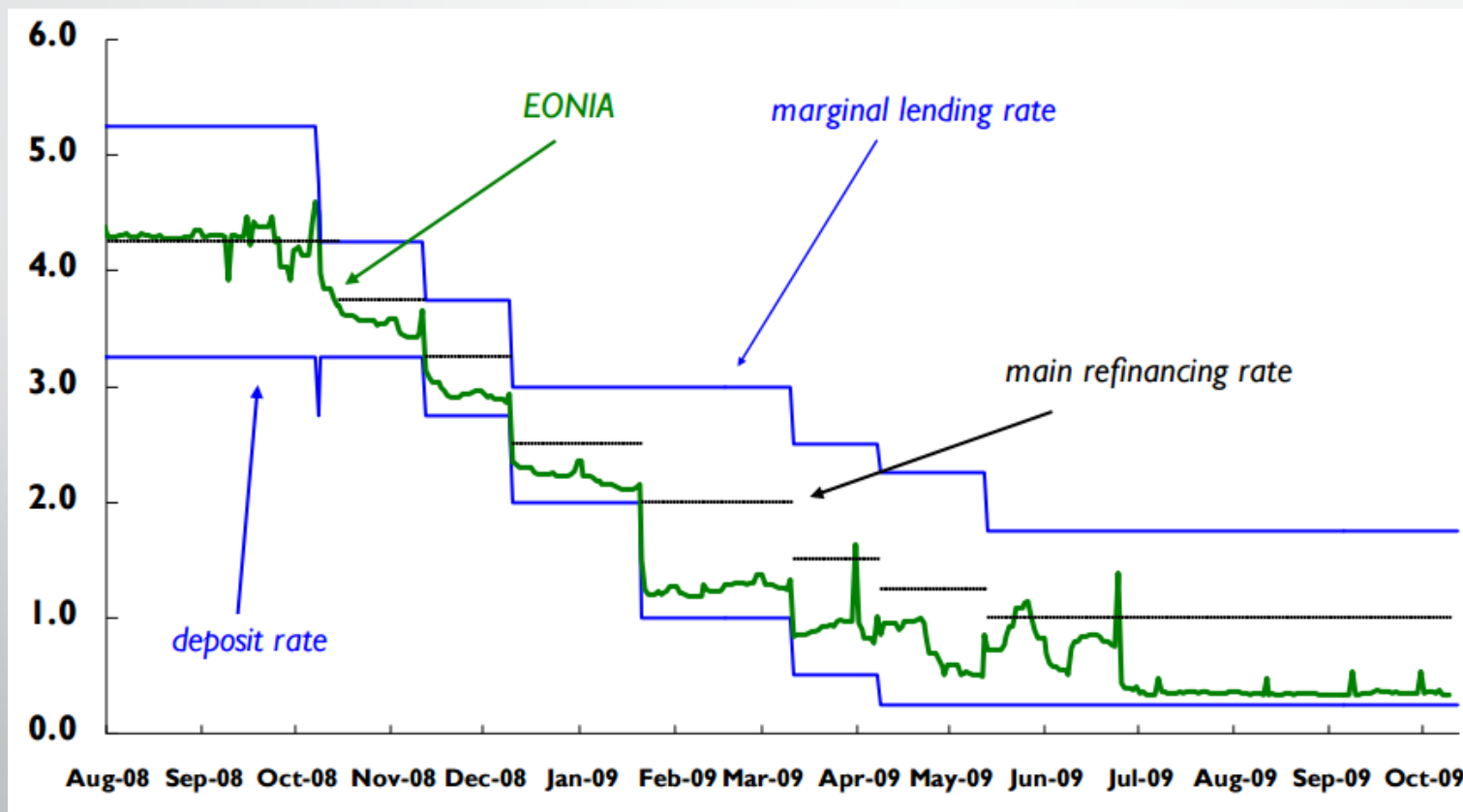
- Nejedná se o „unii“ ve smyslu nové entity
- Nejedná se o „unii“ vzniklou na základě mezinárodní (či nadnárodní) smlouvy
- Jedná se o „technický“ pojem pro určitou oblast regulace
- Regulace EU týkající se bankovního sektoru

Bankovní unie – příčiny vzniku

- Hypoteční krize v USA 2007 (2008)
- Následná finanční krize
- EU reakce v oblasti:
 - měnové politiky (monetary policy)
 - „reforma“ regulace finančního sektoru (regulatory reform)
- Snaha o „jednotnou“ regulaci; centralizace (jednotné fondy, jednotný dohled, apod.)

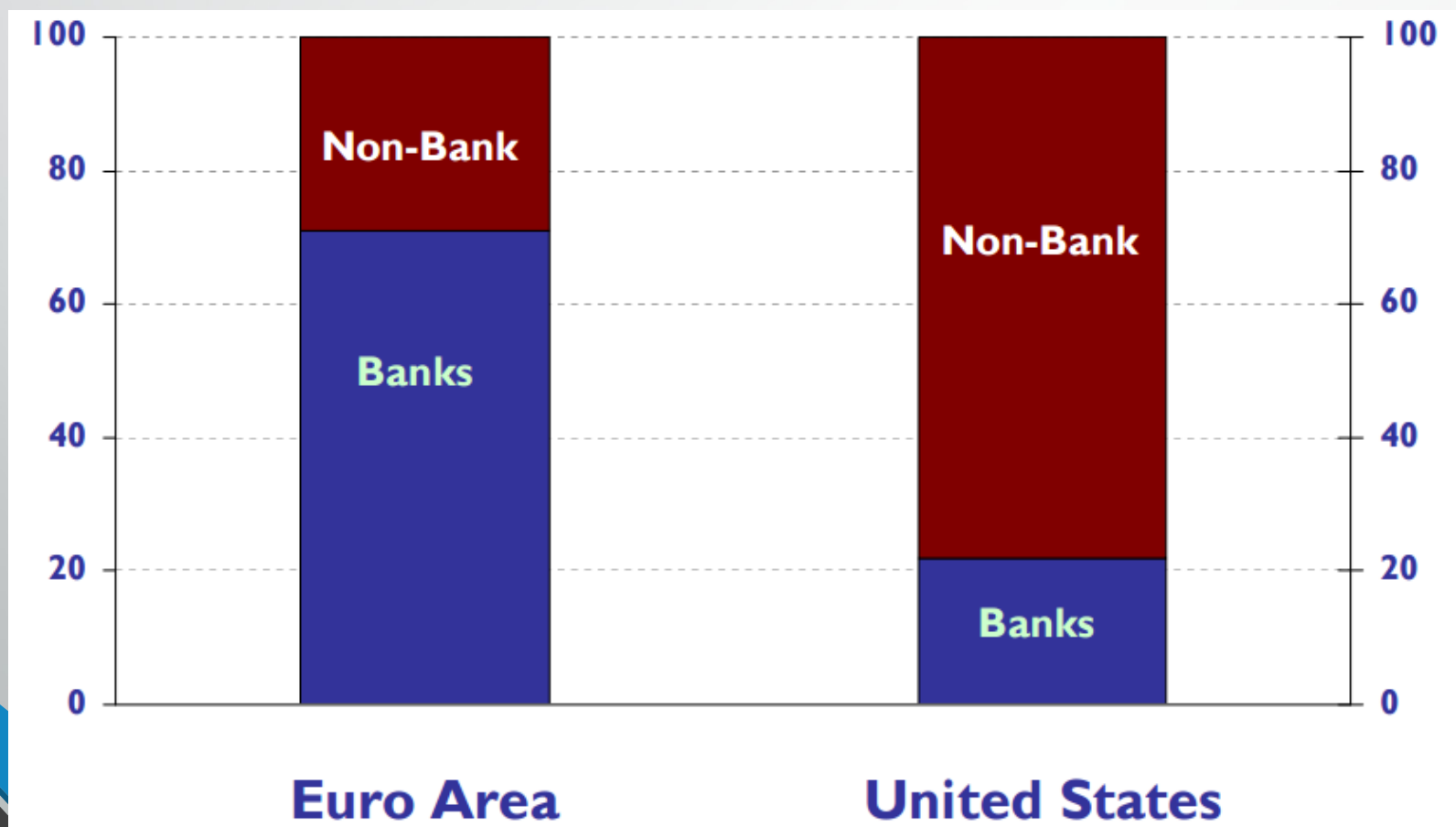
Reakce EU na finanční krizi – oblast monetární politiky

- Mezi 11/2008 a 06/2009 snížení „main refinancing rate“ o 325 b.p.

Reakce EU na finanční krizi – oblast monetární politiky

- Důležitost bankovního sektoru v EU

Reakce EU na finanční krizi – oblast monetární politiky

- ECB snižuje sazby
- prodlužuje repo operace
- rozšiřuje množství aktiv akceptovaných jako kolaterál
- Několik fází QE (2009 – současnost)
- více např. zde

<https://www.ecb.europa.eu/mopo/implement/omt/html/index.en.html> či

<https://www.ecb.europa.eu/press/key/date/2009/html/sp0910161.en.html>

Reakce na finanční krizi – oblast regulace bankovního sektoru

- vedle měnové a fiskální politiky je již v roce 2009 v ECB zmiňována potřeba zajistit finanční stabilitu
- prostředky k tomuto cíli má být:
 - posílení stávající regulace (zejména v oblasti obezřetnostních požadavků)
 - formulace makroobezřetnostní politiky

Reakce na finanční krizi – oblast regulace bankovního sektoru

- V prohlášení summitu zemí eurozóny (Euro area summit) z 29. června 2012 byla jako reakce na finanční krizi zmíněna potřeba zřízení jednotného mechanismu dohledu a možnost přímé rekapitalizace bank
- V navazujícím jednání Evropské rady z 28-29. června 2012 byla zmíněna potřeba vytvoření „**jednotného finančního rámce**“, který by zahrnoval:
 1. Integrovaný dohled (integrated supervision);
 2. Evropský systém pojištění vkladů (European deposit insurance scheme); a
 3. Evropský systém řešení problémů bank (European resolution scheme).

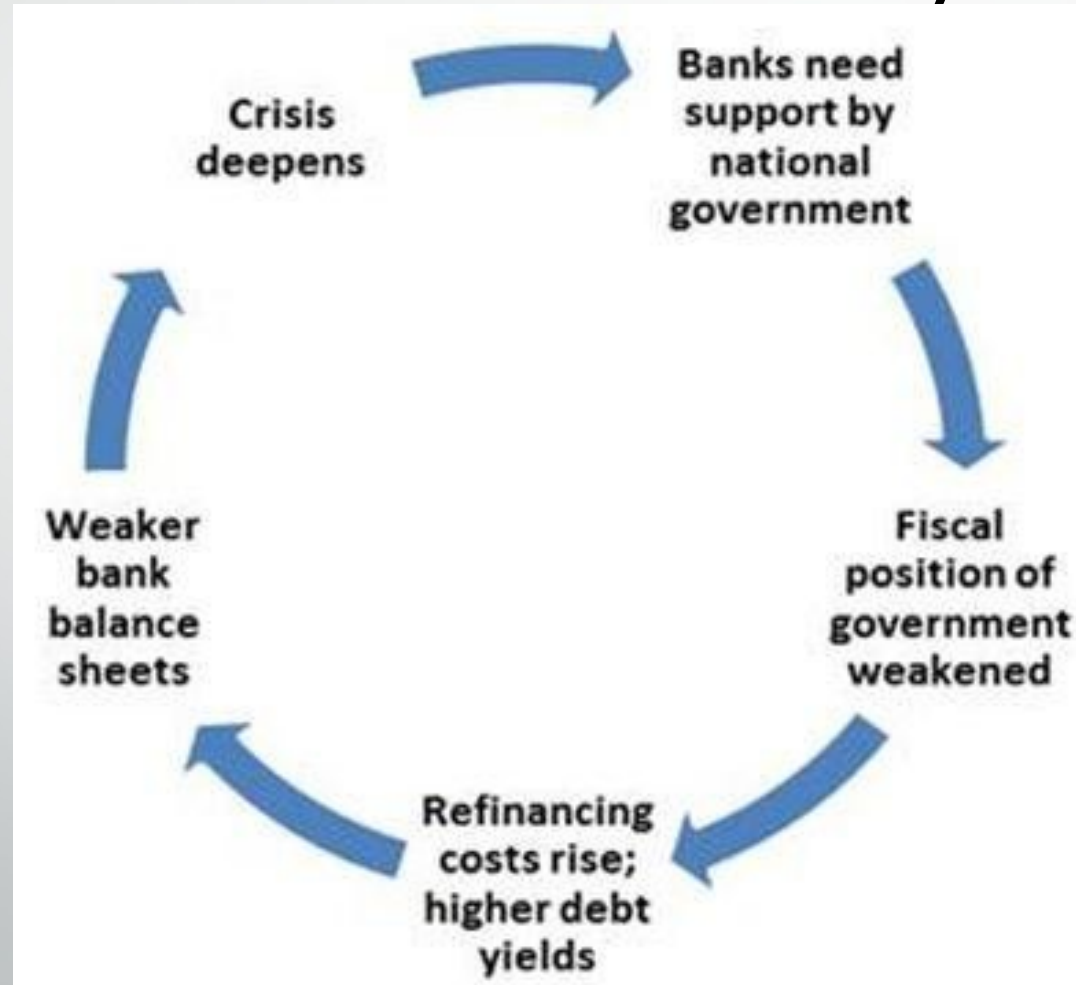
Reakce na finanční krizi – oblast regulace bankovního sektoru

- V závěrech jednání z 18-19. října 2012 Evropská rada vyzvala k přijetí legislativních návrhů vypracovaných Evropskou komisí týkajících se těchto oblastí. Rada zejména zdůraznila důležitost vytvoření tzv. **jednotného souboru pravidel (single rulebook)**, která má zahrnovat i obezřetnostní požadavky.
- Dle prohlášení Evropské rady z 12-13. prosince 2012 jsou v rámci jednotného souboru pravidel **požadavky kapitálové přiměřenosti** jednou z nejdůležitějších oblastí.

Reakce na finanční krizi – oblast regulace bankovního sektoru

- Ze závěrů jednání Evropské rady z 27-28. června 2013 plyne, že nová pravidla pro banky týkající se kapitálové přiměřenosti a **jednotný mechanismus dohledu** (single supervisory mechanism, SSM) mají „*mít klíčovou roli při zajišťování stability bankovního sektoru.*“
- Dalším nástrojem, který má pomoci eliminovat tzv. „bludný kruh“ je i možnost přímé rekapitalizace bank, a to prostřednictvím tzv. **evropského stabilizačního mechanismu** (European Stability Mechanism, ESM).

Reakce na finanční krizi – problém „bludného kruhu“ (vicious cycle)

Reakce na finanční krizi – bankovní unie

- Skladba „nové“ regulace se pomalu začíná formovat cca od roku 2012

- duben 2014

- „reform puzzle“

Reakce na finanční krizi – bankovní unie

- Regulace (zejména oblast obezřetnostních požadavků) nepřichází „z čistého nebe“
- V podstatné míře vychází z Basilejského standardu III
- Basilejské standardy nejsou normativní povahy (nejsou mezinárodní smlouvy)
- Vznikají v rámci Banky pro mezinárodní vypořádání (Basilejský výbor pro bankovní dohled)

Banka pro mezinárodní vypořádání

- Bank for International Settlements
- Založena v roce 1930
- Ústředí ve Švýcarsku – Basilej (pobočky Hong Kong a Mexico City)
- Původně „*mezinárodní zúčtovací centrum pro vypořádání válečných náhrad placených poválečným Německem po 1. světové válce*“

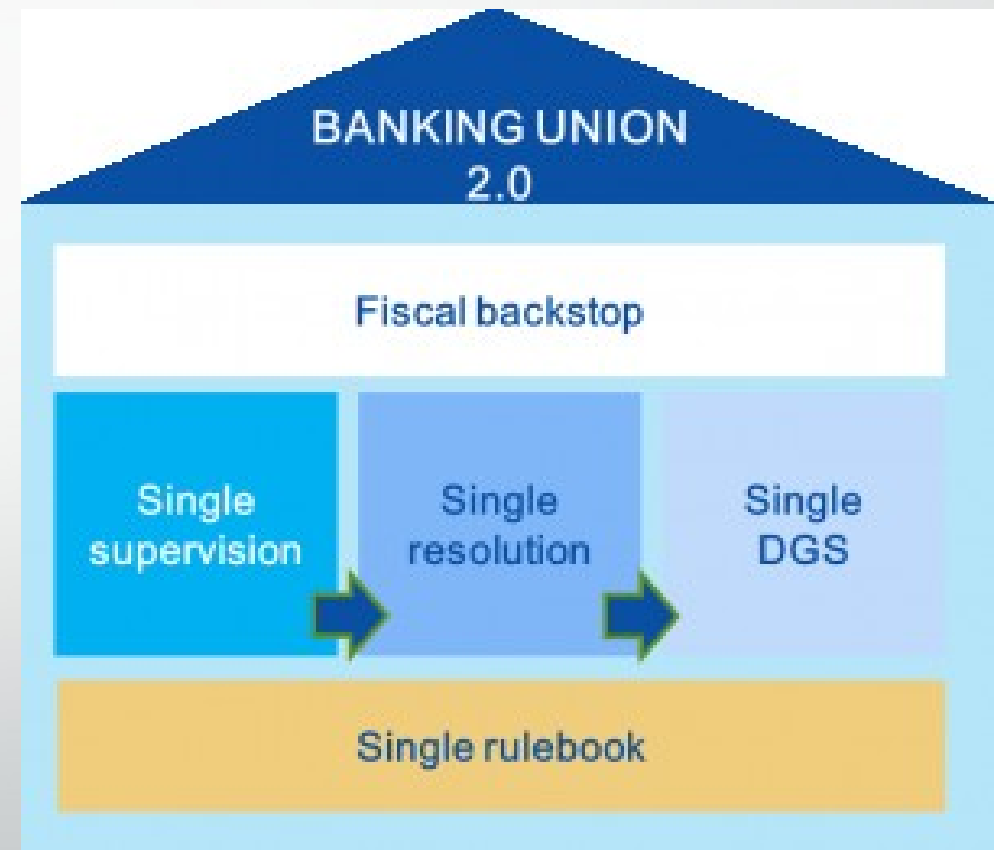
Banka pro mezinárodní vypořádání

- Nové role
- Samostatné výbory – „Basilejský výbor pro bankovní dohled“
- *„The Basel Committee on Banking Supervision (BCBS) is the primary global standard setter for the **prudential regulation** of banks and provides a forum for cooperation on **banking supervisory matters**. Its mandate is to strengthen the regulation, supervision and practices of banks worldwide with the purpose of enhancing **financial stability**.“*

Bankovní unie

- Rozdělení sfér regulace do tří, resp. čtyř „pilířů“
- „pilíře“ představují teoretické (technické) členění regulace (různí autoři, různá členění)
- **„nultý“ pilíř** – jednotný soubor pravidel (single rulebook)
- **první pilíř** - jednotný mechanismus dohledu (single supervision mechanism)
- **druhý pilíř**- jednotný mechanismus pro řešení problémů bank (single resolution mechanism)
- **třetí pilíř** – pojištění vkladů (deposit guarantee schemes) a mechanismus financování

Bankovní unie

Jednotný soubor pravidel (single rulebook)

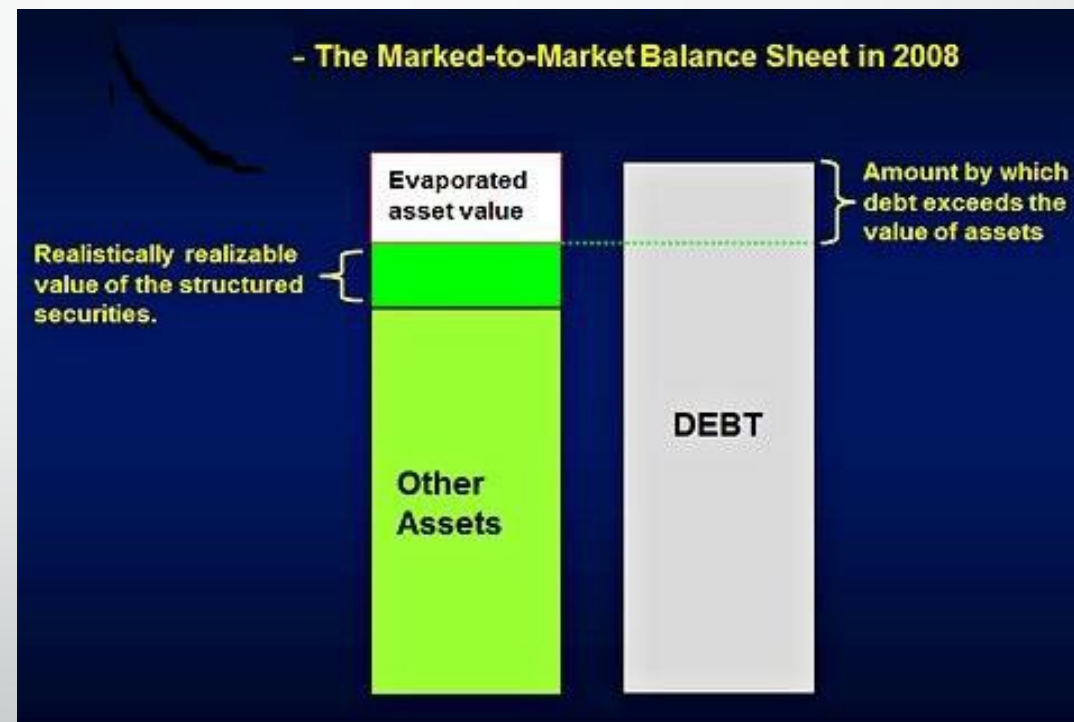
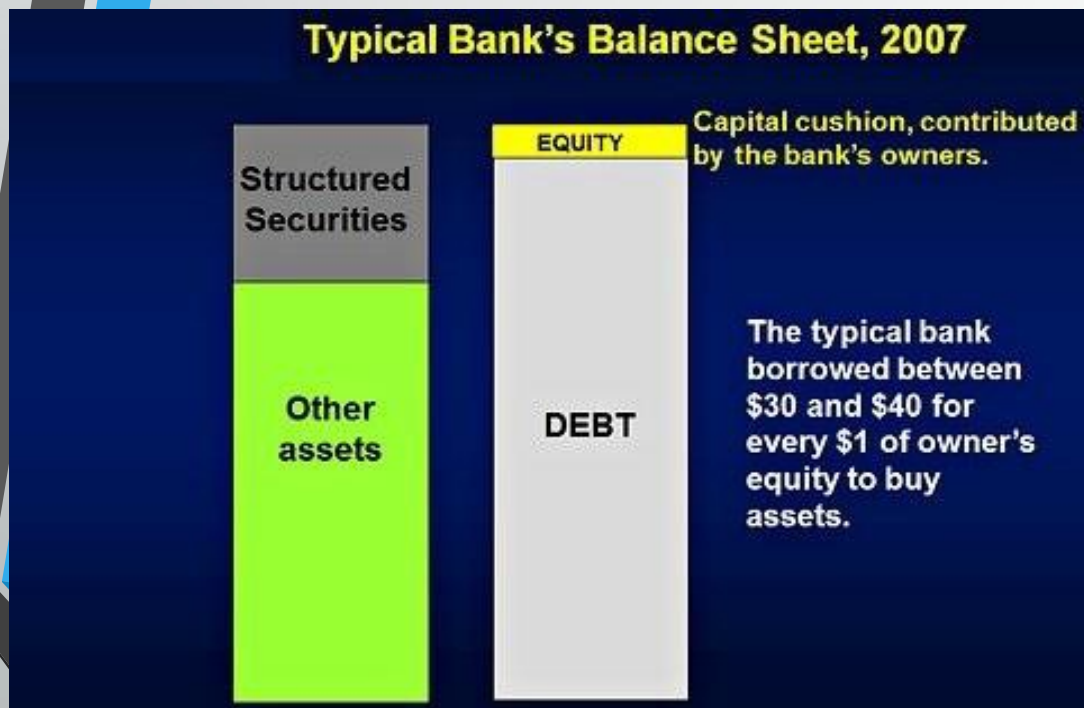
- Vztahuje se na všechny finanční instituce v EU
- Zejména: capital requirements regulation (CRR) a capital requirements directive (CRD IV)
- Snaha o zlepšení kvantity a kvality kapitálu
- Snaha o zlepšení řízení likvidity
- Snaha o omezení „finanční páky“ (leverage)

Jednotný soubor pravidel (single rulebook)

CRD IV – SMĚRNICE	CRR – NAŘÍZENÍ
(relativně obecná regulace, která vyžaduje implementaci do národních právních řádů; je méně preskriptivní)	(relativně konkrétní úprava, která obsahuje konkrétní právní normy, jimž se regulované instituce musí řídit; je preskriptivní povahy)
Přístup k činnosti úvěrových institucí, resp. přijímání vkladů	Definice kapitálu
Výkon svobody usazování a volného pohybu služeb	Řízení rizika likvidity
Dohled v oblasti obezřetnostních požadavků	Pákové poměry (leverage)
Kapitálové rezervy (capital buffers)	Řízení úvěrových rizik protistrany (counterparty credit risk)
Požadavky na správu a řízení úvěrových institucí	Požadavky na velké expozice
Sankce	Požadavky na zveřejňování informací

Jednotný soubor pravidel (single rulebook) - kapitál

- Proč posílení kapitálu?

Jednotný soubor pravidel (single rulebook) - kapitál

- posílení kapitálového rámce, resp. navýšení kvality, konzistence a transparentnosti kapitálového základu (capital base)
- Kvalitní kapitál, který bude schopen „absorbovat“ ztráty
- Kapitál vs. rizikově vážená aktiva, tj. „míra rizika“
 - navýšení kvality a kvantity požadovaného kapitálu Tier 1
 - zjednodušení a redukce množství kapitálu Tier 2
 - eliminace kapitálu Tier 3

Jednotný soubor pravidel (single rulebook) - kapitál

- Tier 1 kapitál (going-concern capital)
- Tier 2 kapitál (gone-concern capital)
- Tier 1 kapitál musí stále dosahovat celkem minimálně 6% rizikově vážených aktiv (RVA);
- Celkový kapitál, tj. Tier 1 a Tier 2, musí stále dosahovat nejméně 8% rizikově vážených aktiv

Jednotný soubor pravidel (single rulebook) – kapitálové rezervy

- kapitálové rezervy „nad rámec“ požadavků kapitálové přiměřenosti
 1. Bezpečnostní kapitálová rezerva
 2. Proticyklická kapitálová rezerva
 3. Kapitálová rezerva pro krytí systémového rizika
 4. Kapitálová rezerva vytvářená globálními systémově významnými institucemi
 5. Kapitálová rezerva vytvářená jinými systémově významnými institucemi

Jednotný soubor pravidel (single rulebook) – Požadavky na likviditu

- **Ukazatel krytí likvidity** (liquidity coverage ratio, LCR) představuje poměr zásoby likvidních aktiv k potenciálnímu čistému odlivu zdrojů po dobu 30 dní
 - požadavek cílí na to, aby banka měla adekvátní dostatek likvidních aktiv
- **Ukazatel čistého stabilního financování** (net stable funding ratio, NSFR);
 - snížit riziko financování v delším časovém horizontu a to prostřednictvím požadavku, aby banky financovaly své aktivity dostatečně stabilními zdroji financování

Jednotný soubor pravidel (single rulebook) – Finanční páka

- Vztah mezi kapitálovou základnou banky a jejími celkovými aktivy
- není kalkulováno s hodnotou RVA, ale celkovou mírou expozic, tj. všemi aktivy a podrozvahovými položkami
- Cílem je snížit nadměrné využívání páky, které může mít negativní vliv na solventnost bank

Jednotný mechanismus dohledu (single supervision mechanism)

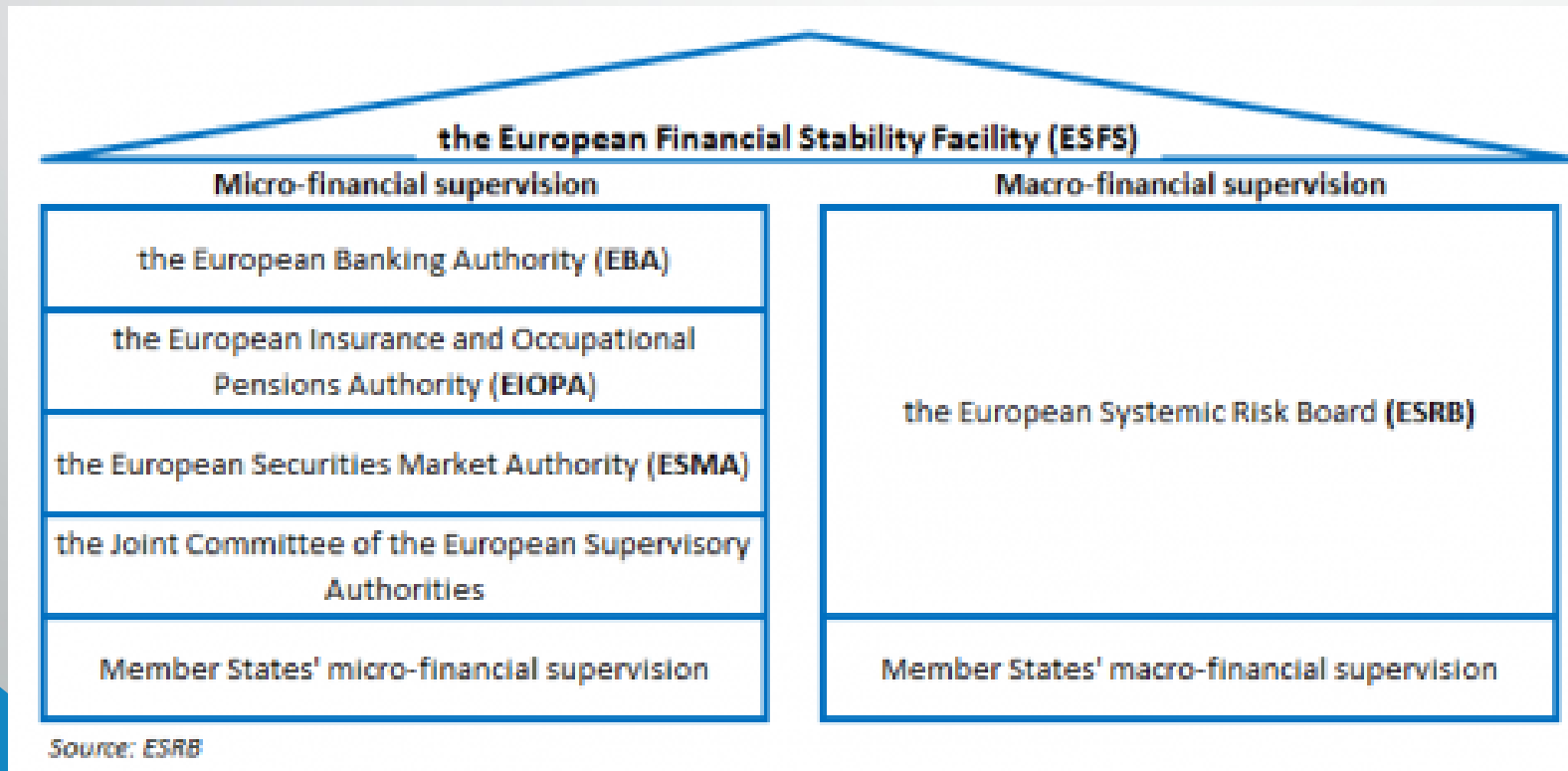
- obezřetnostní dohled nad úvěrovými institucemi v eurozóně a v těch členských státech mimo eurozónu, které se rozhodnou k němu připojit
- posílený dohled nad evropským bankovním sektorem
- prováděn prostřednictvím integrované struktury spojující nadnárodní orgán – Evropskou centrální banku – a orgány dohledu členských států

Jednotný mechanismus dohledu (single supervision mechanism)

- Vice guvernér Hampl (2014): „*Kdyby v tuto chvíli byla ČR členem bankovní unie, tak by to znamenalo, že minimálně nad třemi největšími bankami by vykonávala dohled ECB. Tyto banky jsou natolik velké, že překračují limit na přímý dohled. V situaci, že by se dnes restrukturalizovala nějaká bankovní skupina, by podle pravidel restrukturalizace finanční instituce skutečně byl upřednostněn zájem celé skupiny nad zájmem dceřiné společnosti. Tak to skutečně je a je to i jeden z důvodů, proč za sebe nevidím důvod, proč se hnát do bankovní unie.*“

Evropský systém dohledu nad finančním trhem (ESFS)

- Není bezpodmínečně „součástí“ bankovní unie
- Současné schéma dohledu

Jednotný mechanismus pro řešení problémů bank (single resolution mechanism)

- zajistit, aby problémy bank, které se ocitnou na pokraji úpadku, byly řádně vyřešeny s co nejmenšími náklady pro daňové poplatníky a reálnou ekonomiku
- V členských zemích eurozóny, případně i dalších zemích EU zapojených do bankovní unie, mají být národní krizové fondy nahrazeny jednotným krizovým fondem
- **Jednotný výbor pro řešení krizí** - orgán na úrovni EU
- **Jednotný fond pro řešení krizí** – fond financovaný bankovním sektorem

Pojištění vkladů

- existence v právu EU již dávno před „bankovní unií“
- cílem je zajistit, aby vyplácení náhrad vkladatelům bylo v bankovní unii realizováno bez využití peněz daňových poplatníků, a současně byla díky vyšší odolnosti bankovního systému snížena pravděpodobnost úpadku bank
- nově je cílem vytvořit pro celou eurozónu jednotný systém pojištění vkladů, který by zahrnoval:
 - **vnitrostátní systémy pojištění vkladů**
 - **evropský fond pojištění vkladů**

Řešení krizí a pojištění vkladů v ČR

- vychází z EU nařízení a směrnic (ač „ne část“ bankovní unie)
- Garanční systém finančního trhu
 - Fond pojištění vkladů (bez právní subjektivity)
 - Fond pro řešení krizí (bez právní subjektivity)

Řešení krizí a pojištění vkladů v ČR – pojištění vkladů

- Pojištěné vklady
 - **Běžné účty** v české nebo cizí měně fyzických a právnických osob
 - **Spořicí účty** v české nebo cizí měně fyzických a právnických osob
 - **Termínované účty** v české nebo cizí měně fyzických a právnických osob
 - **Vkladové účty** v české nebo cizí měně fyzických a právnických osob
 - **Vkladní knížky** v české nebo cizí měně fyzických a právnických osob

Řešení krizí a pojištění vkladů v ČR – pojištění vkladů

- náhrada vkladů se poskytuje do 100 % jejich výše.
- Maximální výše náhrady je ekvivalent částky 100 000 EUR na jednoho klienta v jedné bance
- výplata náhrad musí být zahájena do 7 pracovních dnů od rozhodného dne
- o výplatu je třeba požádat

Otázky?

Děkuji za pozornost

JUDr. Johan Schweigl, Ph.D.

Johan.Schweigl@law.muni.cz